

2. Проект сприяння академічній доброчесності в Україні. URL: <https://saiup.org.ua/pro-proekt/proekt-v-universytetah/> (дата звернення: 21.04.2021).
3. Теремецький В.І., Бернацький О.В. Правова природа академічної доброчесності в Україні. *Академічна доброчесність: виклики сучасності: Збірник наукових есе учасників дистанційного етапу наукового стажування для освітян* (Республіка Польща, Варшава, 11.03 – 23.03.2019). Варшава, 2019. С. 151–155.

Момотюк В.
*студентка магістратури
юридичного факультету
Національного авіаційного університету
Науковий керівник: к.і.н., доцент, доцент
кафедри теорії та історії держави і права ЮФ НАУ
Череватюк В.Б.*

ВПЛИВ ТЕМПЕРАМЕНТУ ЮРИСТА НА ВИБІР ПРАВИЛЬНОЇ СТРАТЕГІЇ ПОВЕДІНКИ В КОНФЛІКТНИХ СИТУАЦІЯХ

Практична діяльність юриста за психологічним змістом є конфліктогенною, адже вона пов'язана з постійним перебуванням у тих чи інших конфліктних ситуаціях. Захисник, обвинувач, представник позивача, представник відповідача, суддя, правоохоронець – кожен з них виконує функціонально чітко визначені ролі в тому чи іншому юридичному конфлікті. Крім того, юридична діяльність генерує широке коло інших конфліктів: внутрішньоособистісних, міжособистісних, особистісногрупових, міжгрупових та ін. Саме тому, важливо усвідомити вплив індивідуально-психологічних особливостей юриста на обрання ним правильного способу поведінки у конфлікті.

На мою думку, чимало інформації щодо обрання правильного способу поведінки в конфліктних ситуаціях може дати характеристика особливостей темпераменту учасників конфліктів.

Загальноприйнятим є поділ темпераменту людей, залежно від вроджених якостей їх нервової системи, на чотири типи: холеричний, сангвінічний, флегматичний та меланхолійний [2, с. 170-171]:

– Холеричний темперамент характеризується підвищеною збудженістю, неврівноваженістю та характерними перепадами настрою від симпатій до антипатій. У стосунках з людьми холерики надто експресивні, виразні, поведінка їх непередбачувана, емоційна. У конфліктах вони схильні до бурхливих емоційних спалахів. Найбільшу вигоду від діяльності холерика в конфліктній ситуації можна отримати, якщо постійно забезпечувати йому зміну характеру діяльності, проблем чи завдань.

– Сангвінічний темперамент також відзначається помітною психічною активністю, а товариськість та неконфліктність сангвініків створюють умови доброзичливого клімату в робочих стосунках. Щодо поведінки у конфлікті – це найсприятливіший з усіх типів: сангвініки добре пристосовуються до зміни обставин, порівняно легко переживають невдачі та неприємності.

– Флегматичний тип характерною ознакою має слабку збуджуваність та чутливість. Загалом, це спокійні, неквапливі, дещо уповільнені у рухах люди, що не мають різких перепадів настрою. У конфліктних ситуаціях вони більш витримані. Відзначаються також сталими намаганнями й почуттями, наполегливістю в досягненні мети.

– Меланхолійний тип характеризується підвищеною чутливістю і збудженістю. У конфліктних ситуаціях люди цього типу вразливі, вони відчувають велику внутрішню напругу та перебільшений страх. У них спостерігається схильність до нудьги, замкненість в собі чи усамітнення. Проте, меланхоліки, за умови доброзичливого ставлення та сприятливого мікроклімату, можуть досягати значних успіхів у своїй діяльності.

Проаналізувавши загальні аспекти темпераменту людини та її дій у конфліктах, варто окремо зупинитися саме на психологічній культурі юриста-сангвініка, юриста-холерика, юриста-флегматика та юриста-меланхоліка.

Так, сутність психологічної культури юриста сангвінічного темпераменту полягає у тому, що його ступінь освоєння психологічних прийомів впливу на людей характеризує велика рухливість, активність, але домінує врівноваженість, планомірність [3, с. 90]. Такий юрист швидко вступає у контакт зі співрозмовниками, активно пропонує свої послуги, динамічно розв'язує проблеми чи конфлікти та вміло керує юридичними справами.

Психологічна культура юриста-холерика потребує постійного вдосконалення й конкретних меж, адже такий тип характеризується неврівноваженістю, збудженістю, дратівливістю та непередбачуваністю. Як і сангвінік, холерик має міцну нервову систему та може виконувати завдання підвищеної складності та працювати у неординарній оперативній обстановці. Небезпечним є те, що юрист з такою психологічною культурою може зопалу прийняти неправомірне рішення, хоча завжди зуміє знайти вихід зі складної ситуації.

Стосовно юриста-флегматика варто відзначити стабільну психологічну культуру; стриману манеру поведінки юриста-флегматика вирізняє упевненість у прийнятті виважених юридичних рішень, як правило, безпомилкових [3, с. 92]. Юриста-флегматика нелегко вивести з психологічного стану рівноваги, він не піддається умовлянням та діє на власний розсуд. Це, безумовно, надійний працівник юридичної компанії, на якого можна покластися в будь-якій ситуації. Недоліком, є те, що флегматик повільно приймає рішення та не поспішає з пропозиціями.

На особливу увагу заслуговує, також, характеристика психологічної культури юриста-меланхоліка, оскільки це слабкий, неврівноважений, інертний тип, що потребує особливого підходу через надзвичайну чутливість до своєї особистості. З такими юристами (як і з холериками) керівникам юридичних установ працювати досить складно, адже юристи-меланхоліки дуже вразливі, підвищено емоційні, в результаті чого легко впадають у відчай, відчувають безпорадність, а зауваження й пропозиції сприймають неадекватно, насторожено. Зрозуміло, що таким юристам притаманні тонкі внутрішні переконання, а їх юридичне рішення може бути незрозумілим навіть для колег.

Прикладом впливу темпераменту юриста на його професійну діяльність може стати судове засідання Білоцерківського міськрайонного суду Київської області від 23.11.2016 № 1-31/2010 [1], на якому я була присутня особисто. Кримінальна справа стосувалась вчинення підсудним крадіжки, поєднаної з проникненням у житло, що завдала значної шкоди потерпілому (ч. 3 ст. 185 КК). Захисник підсудного особливо вирізнявся з-поміж інших учасників судового процесу своєю повільністю, неквапливістю та, здавалось, байдужістю до всього, що відбувалось. Усі ж інші активно наводили нові докази щодо підтвердження вини підсудного, демонстрували підвищену збудженість, а часом навіть агресію. Захисник же, навпаки, був максимально стриманим, і я була впевнена, що з таким флегматичним представником шансу на виправдання підсудний не має. Однак, вислухавши всі факти та проаналізувавши новонаведені докази, захисник спокійно та зважено довів їх непричетність до особи підсудного, і суд звільнив останнього з-під варти прямо у залі судового засідання.

Отже, можна зробити висновок, що тип темпераменту юриста прямо впливає на його поведінку в конфлікті і, відповідно, на вибір стратегії цієї поведінки. Однак, оцінка психологічних характеристик типів темпераменту показує, що кожен з них має як свої переваги, так і недоліки. Саме тому, я вважаю, що професійний юрист, незалежно від типу темпераменту чи особливостей свого характеру, має навчитись правильно користуватися своїми індивідуально-психологічними особливостями, щоб вони працювали йому на користь у будь-якій конфліктній ситуації.

Список використаних джерел

1. Вирок у справі № 1-31/2010 (провадження 1/357/3/16 від 23.11.2016 р.) Білоцерківський міськрайонний суд Київської області. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/62953929>
2. Іванов В. М., Іванова О.В. Юридична конфліктологія : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. МАУП, 2004. 224 с.
3. Нагайцев В. В., Оболянський Г. В. Юридическая конфликтология : учебное пособие для вузов. Издательство Юрайт. Москва, 2020. 139 с.